

De Weergekeerde Bloem

WESSEL TE GUSSINKLO

De Weergekeerde Bloem

ROMAN

KOPPERNIK

Eerste druk februari 2017

Tweede druk maart 2017

Copyright © 2017 Wessel te Gussinklo

Foto omslag © M.M.L.A. Sahetapy

Foto auteur © Keke Keukelaar

Vormgeving David Koppernik

ISBN 978 94 923 1325 6 / NUR 301

www.koppernik.nl

Voor Odilia

‘Maar in het hoogste stadium, dat van de Weergekeerde Bloem, wist hij in zekere zin helemaal niet meer wat hij deed: daar heerste de opperste vrijheid van de leegte.’

Harry Mulisch, *Hoogste tijd*

I

...plof, tjoek, tjoek, plof, en opnieuw een schok en daarna een paar meter verder rijden en weer met een ruk inhouden zodat ik er bijna af viel; daarna gedempte ploffende geluiden in de uitlaat en opnieuw stond de scooter stil en nu voor-god. Van alles was hij voorzien deze Heinkel-motorscooter, het botsautomodel van op de kermis (met als motor, de startmotor van de Heinkel-bommenwerpers van Hitler, was mij verteld). Van alles voorzien: oranje richtingaanwijzers vóór en achter, door middel van een knopje op het stuur te bedienen, en een dashboard met snelheidsmeter, kilometer-teller, maar geen benzinemeter. Onder de buddyseat zat een peilstok; weer vergeten te kijken, steeds opnieuw overkwam mij dat. Eén liter op veertig kilometer gebruikte dat ding, die machine; als op wind reed hij.

Ik had er wel aan gedacht de laatste dagen: toch even con-troleren of er nog genoeg benzine is. Maar ach... En ver-domd weer opnieuw gestopt, afgeslagen halverwege deze laan; een laan met aan beide uiteinden parken, plantsoenen en zelf ook haast eerder een plantsoen met zijn gazons en bloemperken in het midden, en aan de rand wandelpaden omzoomd door hoge acaciabomen. Daar gestopt, of liever, daar gedwongen te stoppen met afgeslagen motor. De laan

waar ik zojuist nog triomfantelijk, zelfs wat lachend en wijzend door gereden was – wat kon mij gebeuren. Boe roepen had ik nog net niet gedaan naar het nieuwe verschijnsel in deze deftige laan uitsluitend bewoond door artsen en hoogleraren en anders jonkheren: homo's chic voortwandeland op de grindpaden, elegant leunend tegen bomen, voortglijdend tussen de donkere, avondlijke struikjes of verdwijnend in de bosschages van het belendende plantsoen aan de overzijde van een smalle asfaltweg.

Ik had gehoord van deze ontmoetingsplaats en was nu zelf gaan kijken. Tientallen homo's – waar kwamen die zo plotseling vandaan. Natuurlijk kende ik homo's – kennissen en verre familieleden – met trippelende pasjes en dunne stemmen gingen zij voort, steeds lachend en ook hun kleren; anderen wezen mij daarop.

Ja ik wist ervan. De keren dat ik liftte en de bestuurder een hand op mijn kruis wilde leggen. Maar even afweren of wat hoofdschudden en weigerend fronsen – minder eigenlijk – was steeds afdoende geweest. De oudere mannen op straat en hun blik die ik plotseling voelde, van geruime afstand naar mij kijkend tussen de anderen door – geen enkele aanleiding was er geweest juist naar mij te kijken; andere mensen, andere voorwerpen waren dichterbij, lagen meer voor de hand – het was of ze mij eruit lichtten, uit het scherm van zichtbaarheden dat hen omringde. Vasthoudend, aandachtig waren die blikken, meer dan zomaar naar iets kijken waar toevallig hun blik op viel, erlangs strijkend en dan weer iets anders. Nee, vasthoudend, oplettend, niet wegglijdend naar het volgende, maar of hun blik mij eruit lichtte, uit al dat gewemel, mij speciaal, alsof ik iets raars aanhad of

vreemd liep, of iets anders – scheel, een gek hoofd, wat dan ook. Maar zo was het niet.

Ja, ik kende die blikken. Vroeger in de trein, het café, oudere mannen die bij mij aanschoven (Waar zat ik op school? Deed ik aan sport? Ik moest gaan boksen. Zelf hadden ze...), heel vriendelijke mannen, heel aardige mannen. Maar te vriendelijk, te aardig, alsof ze te dichtbij kwamen en binnendrongen in de ruimte die de mijne was; te dichtbij en te vasthoudend zonder de achteloosheid, de terloopsheid van maar wat praten en zomaar wat lachen van gewone gesprekken. En dan bij zo'n gesprek was alles op, en je knikte wat en keek om je heen. Maar nee, niets meer te zeggen over wat dan ook, en toch praatten ze verder – de zweetdruppels, het waas van zweet dat soms plotseling op hun gezicht verscheen. Maar aardig, heel aardig. Ja, ik wist ervan, maar vaagjes was het al met al gebleven, een gebeuren zonder veel reliëf, iets wat langskwam en weer vergeten werd. Maar ik wist ervan. De behoedzaamheid die ik soms voelde, het innerlijke terugleunen in cafés of zomaar op straat zonder veel gedachten eigenlijk, maar weten van de ruimte die de mijne was en die behouden moest blijven, zoiets ongeveer.

De keer dat ik een broek kocht bij Peek en Cloppenburg en de bediende, de verkoper, plotseling het pashokje binnenkwam om zich ervan te overtuigen dat de broek goed paste – alleen goede bedoelingen had hij: mij helpen. Zat het kruis wel goed? – zijn graaiende handen die hard en pijnlijk in mijn ballen knepen. 'Nee, dat is niet nodig,' zei ik. Maar dat was wél nodig bij deze nieuwe, modieuze broeken, dan kwam het er juist op aan: knijp, knijp. Geschokt was ik, bevreemd, ik kon het niet thuisbrengen; en naar

man kijken bij het afrekenen was bijna onmogelijk – wat kon dat geweest zijn? Een paar dagen later pas schoot het mij te binnen: Verdomd! Verdomd...! Jaren geleden was dit alweer.

Had ik een hekel aan homo's? Nee allerminst. De weinigen die ik inmiddels kende vond ik aardig en slim, en vooral grappig. En voor de rest, wat ze verder deden... Zou ik een extraterrestrial geweest zijn, was ik van buiten deze aarde: alles zou dan even gek zijn – mannen en vrouwen, mannen en mannen... Hoewel, geheel opwekkend waren die beelden toch niet: hun harige, over elkaar schurende borstkassen, die platte lijven die met elkaar hun wil deden – Van het Reve zei het al. Maar was dat in wezen anders dan de weerzin die sommige vrouwen bij mij wekten met hun bolle, vettige lijven, of met andere afwijkingen: kromme benen, geen borsten, of soms hun gezichten alleen al.

Maar geen hekel, geen afkeer terwijl ik hier rondreed – wel verbazing nu. Plotseling, alsof ze onder keien en putdeksels vandaan gekropen waren, overall homo's; in parken en plantsoenen maar vooral in deze chique laan en het belerende kleine wat verwaarloosde plantsoentje. Drentelende homo's, homo's zittend op de spaarzame bankjes, of in de nabijheid daarvan in sierlijke houding pauzerend. Waar kwamen ze zo plotseling allemaal vandaan: grinnikend en uitnodigend kijkend van achter struikjes en bosschages.

Daar stond ik nu midden in deze laan, machteloos aan de kant van de weg ten aanschouwen van, in het zicht, met aandacht en belangstelling opgenomen door allen waar ik net nog zegevierend langs gereden was – grinnikend en ginne-gappend, joelend bijna, en rondjes draaiend met mijn scooter

op de het plantsoenachtige midden van de laan omringende asfaltwegen, en nog net niet wijzend of roepend – boe, of zo – naar de soms verwachtingsvol naar mij toegewende gezichten terwijl ik langsreed (misschien een gemotoriseerde homo). Daar stond ik dan, machteloos door een afgeslagen motor, eigenlijk vernederd en een beetje belachelijk.

‘Jezus,’ mompelde ik, ‘godverdomme’, moeizaam de zware scooter op zijn standaard sjordend en vooral niet om mij heen kijkend, elke blik om mij heen vermijdend. ‘Jezus, geen benzine gvd. Ook dat nog.’ De dichtstbijzijnde benzinepomp was kilometers verder en misschien was hij zelfs niet meer open nu het al zo laat was. Jezus. Dat zou niet meevallen.

Was ik soms een vandaal, een straatschender zoals zo iemand heette? Nee, het was anders – of ja, ook dat wel – maar vooral was het rebelleren, was het opstand wat ik deed; dwars ingaan tegen de verschrikkelijke braafheid, de zoetsappige toegeeflijkheid van iedereen hier in deze laan. Rebelleren was het, dwarsliggen, woede over die braafheid, die zoetsappigheid. Daarachter zat wat ze echt voelden maar niet mochten laten blijken: en dat was verwarring, dat was spot, en ergernis. Daarachter zat wat die braafheid, die zoetsappigheid wekte; nee meer nog, wat die houding aan ze oplegde; ze waren het zelf niet. Nooit zou ik daaraan meedoen. Met spot zou ik ze overladen de braven, met hoon, met woede de keurigen, betrappen zou ik ze bij al die houdingen die het echte niet waren – de leegte daarachter, de schijn die geen werkelijke reden of inhoud had behalve braaf zijn, keurig zijn –, betrappen zou ik ze, ontmaskeren. Nooit meedoen, vrij blijven; schateren bij de braven, honen bij de keurigen. Vrij. Vrij. Dat wat niet hoorde, dat wat men

niet doet; de grote, bijna onweerstaanbare aandrang daartoe die ik soms voelde. Lachen moest je, spelen, de eindeloos doorgaande grauwe pasmunt van gedragingen doorbreken. Niets echts was daarin; het waren alleen maar vormen, alleen maar houdingen. Een hele dag ging voorbij en alles schoof voort, braaf, keurig, oplettend en begripvol, de duizendmaal herhaalde houdingen; steeds dezelfde. Niets waar je van opkeek, wat verraste, wat dan ook. Als wind was het. De benauwdheid die mij soms overviel, de woede, de ergernis, maar ook de lachlust en spot. Verbazen zou ik ze, verrassen.

De brave avondlijke wandelaars uit deze laan, op weg naar de brievenbus of wandelend met een hondje bij het kleine ommetje voor het slapengaan. Met spitse maar lege gezichten gingen ze voort, alsof ze niets zagen, niets merkten en geheel verzonken waren in dat late wandelingetje naar de brievenbus, de bedrijvigheid van het hondje; alles hield ze bezig, maar niet de plotselinge verrijking die hun laan had ondergaan, het openluchttheater dat daar plaatsvond; niets merkten ze want dát was beschaafd zijn, zo hoorde het. Maar ik zag ze, ik lachte, ik wees bijna terwijl ik langsreed; betrappt waren ze, opgemerkt en door mij gezien.

En die homo's, sierlijk voortstappend op de grindpaden – sommigen trippelend en kaarsrecht alsof ze hun eigen biljartkeu hadden ingeslikt, of heimelijk voortglijdend tussen de struikjes. Als achter glas liepen ze daar, als onder een stolp. Haast of het een eiland was dat plantsoen, die laan, en er geen omgeving, geen buitenwereld bestond, en alleen zij er waren, glimlachend, knikkend en heimelijk wenkend. Dat vieze mannetje dat ik gezien had (even slechts, maar in

één blik had ik hem omvat), ouder al, grijs en krombenig, dat in zijn kruis grijpend, grinnikend, langs een bankje liep. Ik zag het, ik had het gezien. Daar gleden ze voort, wandelden elegant stappend, of stonden daar maar wat in sierlijke houdingen alsof ze samen alleen waren en niemand anders ze kon zien.

Maar ik zag ze, hoe heimelijk ze ook deden, hoe afgewend ze ook waren. Grinnikend reed ik rond, bijna wijzend, bijna roepend. Ja ja, betrapt! Ook dat was mogelijk, niet alleen die slaapverwekkende braafheid zoals het hoorde, zoals iedereen deed en net doen alsof je niets zag. Nee, betrapt. Gezien. Lachen moest je, wijzen en zwaaien.

Maar daar stond ik nu aan de rand van het trottoir, een beetje belachelijk. Maar ook verdacht natuurlijk, want waarom dat grinnikende rondrijden en dat stoppen nu. Dat kon niet zomaar zijn.

Asjemenou. Ik begon me behalve belachelijk en daarbij ook nog gewogen en getaxeerd, en nauwlettend opgenomen door vele ogen, ook wat lacherig te voelen. Nu zou ik ook zelf weg moeten lopen, mij verwijderen naar de benzinepomp, met net zo'n spits en onbewogen gezicht; niets ziend, nergens op lettend als de door mij gehoonde avondlijke wandelaars met hun brief of hun hondje. Want glimlachen of terugkijken zou de indruk van toeschietelijkheid wekken, van iets willen of verwachten nu ik niet meer gemotoriseerd daar wat rondliep. Ik zag het voor me: de ginnegappende koppen uit struikjes en achter bomen vandaan die lokkend naar mij keken, of kordate typen die zomaar op mij afstapten – 'ook gezellig wat wandelen hier?' 'Ja hoor. Nou en of.' Net zo weggaan als die brievenen hondentypen en als het

erop aankwam natuurlijk afdruipen... Ik voelde me steeds lacheriger worden.

Plotseling, ik had hem niet eerder opgemerkt, ook niet bij het rondrijden door de laan; plotseling, ik wist niet waar vandaan, ergens opzij van mij tussen de auto's moest het geweest zijn, of uit de struikjes en de bomen bij de grindpaden, dat leek me nog het meest waarschijnlijk, zag ik de man naderen, de jongeling eigenlijk nog, die ik wel kende, of liever, die mij al eens eerder opgevallen was. Alleen, en wat gebogen voortlopend in de stad, maar niet echt gebogen, meer iets van opgetrokken schouders en naar beneden kijken, haast of hij niet gezien, niet opgemerkt wilde worden terwijl hij daar liep, en zonder een blik opzij of om zich heen – maar niet omdat hij in gedachten was. Nee, het was het tegendeel van niet kijken, alles zag hij, alles merkte hij op. Als een pantser was dat bleke roerloze gezicht, uitdrukkingloos, om af te schermen, geen blik toe te laten, want elke uitdrukking, hoe gering ook, zou houvast bieden en opbloeien onder de blik van anderen, gestuurd zou hij worden, uitgeleverd aan hun blik als hij die toegang bood. Nee, uitdrukkingloos zijn, onbewogen, onzichtbaar blijven. Alsof er een ruimte om hem heen vol ogen was meebewegend met hem en hij in die ruimte alles registreerde, alles opmerkte ook al keek hij niet. Bijna of hij als een vis ziende, waarnemende strepen had, en zelfs strepen achter op zijn rug. En in die ruimte, die leegte die zich om hem heen gevormd had, wandelde hij voort. Niets bleef onopgemerkt; die bleekheid, de strakheid van zijn gezicht wees daarop. En heel alleen, heel eenzaam, want die ruimte, die leegte om hem heen was niet alleen wat hij wekte, het was ook wat hem afscheidde.

Hij was mij opgevallen. Ook in cafés zag ik hem soms. Alleen zat hij daar aan een tafel met een glas bier en een sigaret en om hem heen ruimte, stilte terwijl hij roerloos voor zich uit keek. Maar roerloos? Hij bewoog zijn arm, zijn schouder, de hand met de sigaret, hij leunde op het tafelblad en hij bewoog zijn arm opnieuw, zijn schouder... Niet zomaar wat bewegen om gemakkelijker te zitten, aangenamer te leunen; nee, die arm was niet in de juiste houding, niet de goede knik in de elleboog; en die schouder... Hij trok de manchetten uit zijn jasje, hij hief zijn kin en bevroor opnieuw. En daarna pakte hij zijn glas om wat te drinken. Maar het was niet zomaar een glas pakken, achteloos en terloops, zonder een gedachte, nee, hij nam het op en hief het naar zijn mond, zeer bewust een keuze, een daad, en daarna het opsteken van een sigaret, het aftikken van as op de rand van de asbak; een handeling was het met grote aandacht volvoerd, en daarna weer die schouder, die arm, zijn kin, en opnieuw staren met roerloze vogelogen, in de verte kijkend hoewel er geen verten waren in het café. Maar niets ziend, want ergens naar kijken zou onbeheersbare krachten kunnen wekken. En het bestellen van een biertje – prevelend zonder een beweging in zijn gezicht. Het was heel eigenaardig.

Een keer zag ik hem lopen in een buitenwijk (opmerkelijk ook dat lopen, ietwat glijdend, haast sluipend; niet zomaar iets), hij liep daar, een brief in zijn hand – en zag ik dat goed, had ik dat goed gezien, huilend leek het me.

Aha, zo zat het dus, het verbaasde me niet: een homo, een fiel – deze man, deze jongeling –; ik had het kunnen weten. Ook hij daar tussen de struikjes en bomen van de inmiddels donkere, avondlijke laan met slechts hier en daar het licht

van een lantaarnpaal, verder lichten van de statige villa's achter hun voortuinen. Maar ik kon de man, de jongeling (helemaal duidelijk was het mij niet) goed zien, terwijl hij midden op de asfaltweg, dichtbij al, naderde, kijkend naar mij en naar de scooter; onmiskenbaar naar mij op weg, maar toch aarzelend en langzaam, en midden op het asfalt, net of hij zich elk moment kon bedenken en weer afslaan om tussen de hoge acaciabomen rond het middenplantsoen te verdwijnen – maar toch nog doorlopend naar mij toe alsof hij een plan volvoerde, een voornemen, zich er haast toe dwong, zelfs al was het moeilijk en veeleisend; ook aan zijn gezicht was dat te zien. En die ogen: iets vreemd roerloos en starrend was daarin, en ook iets of hij een beetje loenste; maar niet echt loensen, terwijl hij nader schreed. Want schrijden was het zag ik nu, dat voortglijdende lopen dat mij al eerder opgevallen was; niet het korte getrippel van de meeste homo's of dat kittige gestap, maar schrijden, sierlijk voortglijden met iets vreemd schroefachtigs bij iedere beenbeweging: het been naar voren en daarna draaiden onderbeen en voet opzij. Merkwaardig, merkwaardig. Onmiskenbaar zelf uitgevonden en bedacht en daarna flink geoefend en zorgvuldig toegepast om extra elegant te zijn.

Ik keek toe. Wat wilde de boy? Sierlijk praten over het weer, de mooie avond (fijne struikjes hier, bosschages zelfs), of een eindje met mij rijden, fijn achter op de scooter met fraai wapperende haren en sjaaltje? Niets gemerkt natuurlijk van mijn ellende, mijn afgang eigenlijk; een gelukkige scooterbezitter was ik die daar maar wat stond in de warme zomeravond om toe te kijken, zomaar wat alvorens verder te gaan – of misschien juist niet.